

Lucyna Kopciewicz

Uniwersytet Gdański

**Michał Mielczarek *Polityka aktywizacji
w powiatowym urzędzie pracy. Logika działania pola
pomocowego*. Wrocław: Wydawnictwo Naukowe
DSW, 2020, ss. 271.**

W 2020 roku ukazała się monografia Michała Mielczarka zatytułowana *Polityka aktywizacji w powiatowym urzędzie pracy. Logika działania pola pomocowego* (Mielczarek 2020). Została wydana w macierzystej Uczelni Autora – w Wydawnictwie Naukowym Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu.

Problematyka społecznego funkcjonowania powiatowych urzędów pracy jako instytucji doradczych i wspierających osoby bezrobotne nie doczekała się wielu naukowych opracowań podejmowanych na pedagogicznym gruncie. Dostępny w Polsce korpus badań naukowych koncentruje się raczej na funkcjonowaniu tej instytucji i realizacji jej funkcji niż na zrozumieniu natury procesu pomagania i kształtujących się wzorach i ramach edukacyjnych relacji pomocowych umiejscowionych w urzędzie pracy. Monografię Michała Mielczarka można zatem nazwać pionierską, ponieważ otwiera nowy – w gruncie rzeczy – obszar badawczy przed pedagogami, wskazuje kierunki jego analiz, identyfikuje problemy. Monografia ta jest również przykładem udanego zastosowania teorii społecznej Pierre’a Bourdieu w refleksji poradowniczej. Teoria francuskiego socjologia, który należał do najwybitniejszych postaci francuskiego świata naukowego XX wieku, ulega w Polsce zapomnieniu i aktualnie jest bardzo rzadko wykorzystywana jako źródło inspiracji w badaniach empirycznych. Warto podkreślić, że teoria Bourdieu jest Autorowi szczególnie bliska – pojawia się konsekwentnie w wielu innych publikacjach naukowych Michała Mielczarka (Mielczarek 2014; Mielczarek 2017).

Monografia zawiera cztery rozdziały. Kompozycja pierwszego rozdziału jest szczególna. Czytelnik mógłby się spodziewać usystematyzowanej prezentacji i analizy korpusu teoretycznego istotnego z punktu widzenia zaplanowanych badań i interpretacji ich wyników. Tymczasem rozdział ten jest autoetnograficzną analizą odnoszącą się do wymiarów społecznych interakcji, relacji pomocowych i przestrzeni aktywizacji, które tworzą „habitus aktywizacyjny” doradcy urzędu pracy. Natomiast

rozdział drugi dokumentuje przyjętą perspektywę metodologiczną, założenia, koncepcje i konkretne rozwiązania zastosowane w procesie planowania i realizacji badań empirycznych. Rozdział kolejny jest detaliczną analizą polityki aktywizacji zawodowej rozumianej przez Autora jako specyficzne pole władzy, w którym spotykają się i oddziałują siły właściwe polu ekonomicznemu, politycznemu i kulturowemu. Zamierzeniem Michała Mielczarka jest rekonstrukcja genezy polityki aktywizacji jako specyficznej formy kontroli rozpostartej nad relacją poradniczą oraz nad jej podmiotami. Natomiast rozdział czwarty jest poświęcony analizie gier aktywizacyjnych rozgrywających się w urzędach pracy jako swoistym polu władzy. Autor, analizując wypowiedzi aktywizatorów urzędu pracy i ich klientów, próbuje zidentyfikować praktyczną logikę tego pola społecznego, właściwy mu porządek rzeczy i spraw, innymi słowy „praktyczne mistrzostwo” zawiadujące relacjami poradniczymi odbywającymi się w tym polu.

Warto zaznaczyć, że recenzowana monografia napisana jest z dwóch pozycji – Autora będącego doradcą zawodowym w urzędzie pracy (perspektywa wewnętrzna) oraz zewnętrznego obserwatora, który próbuje spoglądać na wybrany fragment świata społecznego okiem niezaangażowanego obserwatora (perspektywa zewnętrzna). Taka podwójna „konstrukcja spojrzenia” pojawiła się dzięki intuicji Autora – bardzo trafnej – że w relacji poradniczej odbywającej się w urzędzie pracy dzieje się znacznie więcej niż kontakt doradcy i osoby radzącej się. W relacji tej, prócz dyspozycji jednostkowych, pracuje przede wszystkim system poradnictwa rozumianego jako pole działań, interakcji i nadzoru oraz specyfika obszaru społecznego, w którym ta relacja jest osadzona. Teoria społeczna Bourdieu umożliwia dogłębną analizę związków łączących specyfikę pola społecznego z zespołem praktyk odbywających się w jego ramach.

Monografia Michała Mielczarka krok po kroku odkrywa pracę pola pomocowego za punkt wyjścia obierając działania doradcy zawodowego. Analizy zawarte w monografii są próbą odnalezienia autorskiej perspektywy ujmowania praktyk poradniczych jako spotu działań i refleksji jednostkowych – subiektywnych oraz emanacji pola – czynników obiektywnych. Nie jest to zadanie łatwe, dlatego warto docenić wysiłki Autora, których efektem są uporządkowane teoretyzacje poczynszone od „spojrzenia doradcy zawodowego” kończąc na „spojrzeniach władzy” – systemu doradztwa zawodowego uwikłanego w sprzeczności powodowane przez globalny neoliberalizm.

Praca Michała Mielczarka przedstawia dobrze uporządkowany i spójny obszar teoretyczny naznaczony specyfiką przyjętej teorii socjologicznej Pierre’a Bourdieu, co w obliczu marginalizacji dorobku francuskiego socjologa, ma dodatkową wartość.

Monografia Michała Mielczarka w sposób istotny przyczynia się do poszerzenia refleksji poradcoznawczej o kwestie związane z „infrastrukturą” globalnego neoliberalizmu, przenikającą sferę lokalnych rozwiązań, instytucjonalnych praktyk oraz indywidualnych wyborów i decyzji w konkretnych relacjach doradczych.

Autor ma świadomość, że praca pola pomocowego urzędów pracy podlega nieustannym zmianom w związku ze stanem „gier społecznych” rozgrywających się w polu politycznym lub ekonomicznym: pojawianie się nowych programów społecznych, wyzwania związane ze społecznymi konsekwencjami epidemii COVID-19 mogą skutkować zmianami dotyczącymi aktualnego stanu gier aktywizacyjnych odbywających się w urzędach pracy. Wskazane przez Autora otwarcia traktuję jako zapowiedź kontynuacji podjętej problematyki badawczej.

Monografia Michała Mielczarka skłania do refleksji i pytań o to, jak zmienia się społeczne rozumienie pracy we współczesnych społeczeństwach i czym może się stać polityka aktywizacji zawodowej w perspektywie „końca pracy”. Jestem przekonana, że monografia ta doczeka się grona licznych komentatorów i będzie inspiracją dla badaczy zainteresowanych problematyką poradoznawstwa, pedagogiki społecznej, doradztwa zawodowego, socjologii i politologii.

Bibliografia

- Mielczarek M. (2014). „Kapitał aktywizacyjny” w polu społecznym Powiatowego Urzędu Pracy – o pomaganiu osobom bezrobotnym, *Dyskursy Młodych Andragogów*, 15, s. 39–48.
- Mielczarek M. (2017), Czym jest poradnicze pole i jak je badać? *Studia Poradoznawcze/ Journal of Counsellogy*, Vol 6, s. 58–72/204–217.
- Mielczarek M. (2020). *Polityka aktywizacji w powiatowym urzędzie pracy. Logika działania pola pomocowego*, Wrocław: Wydawnictwo Naukowe DSW.